

Öppet brev: Särintressen sätts före publikens säkerhet

Öppet brev till idrottsminister Amanda Lind och inrikesminister Mikael Damberg.

Det värsta är inte Björn Erikssons dubbla stolar. Det värsta är att de berörda parternas olika särintressen sätts före publikens säkerhet.

Och det är bara ni som kan rätta till det.

De senaste dagarna har säkerhetsarbetet och ordningsförhållanden på allsvenska fotbollsmatcher uppmärksammats i media. [Expressen avslöjade den gamla nyheten](#) att Riksidrottsförbundets ordförande **Björn Eriksson** i många år suttit på dubbla stolar, då han också varit ordförande för lobbygruppen SäkerhetsBranschen. Och som sådan lobbade för att ordningsvakter ska ta över en del av polisens arbete, så också på idrottsarenor. Det må vara fel och bör kanske utredas. Men det viktigaste i det här är att de berörda parternas olika och ibland motstridiga särintressen har blottlagts för öppen ridå. Det drabbar nu såväl supporterkulturen som säkerheten.

Amanda Lind och Mikael Damberg, ni måste inse att de berörda parterna inte kommer att ta initiativet annat än möjligen temporärt och otillräckligt, eftersom de är oroliga för att en nationell samordning kan begränsa deras självständighet och särintressen. Det är ni som måste ta initiativet och sätta ramarna, göra en lämplig avvägning mellan samhällsintresse och särintressen. Helst innan en eventuell katastrof inträffar i Sverige, liknande de som redan har hänt på många andra platser runt om i världen, där många människor samlas på en begränsad yta. Risken för katastrof är liten. Risken för flygplansolyckor är också liten. Men det kan bli desto allvarligare om det väl händer.

Elitfotbollen samlar cirka hundra tusen åskådare och supportrar varje spelomgång. Miljoner svenskar om vi räknar in sportbarer, sportkanaler, traditionell media och social media. Det är ingen liten verksamhet vi talar om. För många unga är supporter-kulturen en viktig del av deras liv. Den sociala och kulturella betydelsen är stor. Därmed också samhällsnyttan. Här möter många ungdomar och unga vuxna föreningslivet och samhället. Väldigt mycket bra arbete utförs av såväl supportergrupper och klubbar som av poliser, ordningsvakter och arenapersonal.

Ja pyrotekniken är en allvarlig riskfaktor, men det är polisens offensiva villkorstrappa mot pyrotekniken också. Ett fel blir inte bättre av två fel i konfrontation. Ur väldigt många aspekter är det viktigt att få ordning på det här. Och det allra viktigaste är att ha fokus på att det sker på ett sådant sätt så att riskerna minimeras och att säkerheten kan garanteras så långt som möjligt. Det är ni två tillsammans med regeringen i övrigt och riksdagen som har bollen.

Jag arbetade med de här frågorna i 25 år, från 1989 till 2014. Först som projektledare, senare som idrottspolitisk handläggare på Riksidrottsförbundet. Den konflikt vi nu ser är inte alls ny även om den till en del skiftar innehåll. Det var jag som med envist påverkansarbete tillsammans med andra drev på att regeringen skulle besluta om att tillsätta en nationell utredning. Den så kallade huliganutredningen. Björn Eriksson slutförde den 2012.

Men det blev aldrig riktigt som jag tänkt mig. Av de, enligt mig, två viktigaste frågorna, kom den ena inte med i utredningen och den andra plockades bort senare. Det som inte kom med var att gränssnittet mellan Polislagen (polisens ansvar) och Ordningsslagen (klubbarnas ansvar) aldrig utreddes tillräckligt tydligt. Det har bidragit till den hattighet och det godtycke vi ser idag.

Det som plockades bort senare var att regeringen skulle utse

en oberoende nationell samordnare. Det verkställdes först men lades snart ned, då främst Svenska Fotbollförbundet och Riksidrottsförbundet inte verkade vilja ha den, vilket i sig var ett särintresse. Men det var regeringen som fattade beslutet att lägga ned den. Därmed kunde olika parter hattighet och särintressen fortsätta regera över vad som är bra för supporterkulturen och säkerheten. Det övergripande arbetet var tillbaka på ruta ett. För att inte missförstås vill jag säga att mycket annat bra har hänt, men just dessa två övergripande faktorer ligger på ert bord. Vems bord skulle det vara annars?

Hade vi idag haft en oberoende nationell samordnare och en klargjord ansvarsfördelning utifrån Polislagen och Ordningslagen hade de problem vi ser nu inte inträffat. Det hade skapats bättre och tydligare ramar både för supporterkulturen och säkerheten. En rimlig avvägning som alla måste acceptera. Det handlar som sagt om att minimera riskerna för det värsta, en katastrof med många döda. När det gäller exempelvis flyget, sjöfarten och trafiken är oberoende nationell samordning och uppföljning av allvarliga incidenter självklarheter. Men inte på arenor som kan samla upp till 50 000 åskådare.

Måste det hända en katastrof på en idrottsarena innan politiken vaknar och inser ansvaret? Helhetsansvaret varken kan eller ska, var och en av de berörda parterna ta. Men de kan och bör medverka i en nationell samordning. Riskerna är ingen domedagsprofetia. När katastrofer inträffar är det alltid på grund av sammanfallande faktorer vid en och samma tidpunkt. Kanske för många åskådare tätt packade på en liten yta, begränsade möjligheter att snabbt ta sig från platsen, brister när det gäller arenans standard och/eller utformning. Otydlig ansvarsfördelning och samordning mellan berörda parter, som nu dåliga relationer mellan olika parter, är en stor riskfaktor i sig.

Något inträffar, exempelvis en avfyrad eller kastad pyroteknik

in på en angränsande fullsatt sektion, eller ett offensivt ingripande från poliser och/eller ordningsvakter mot personerna som använder pyroteknik på en trång fullsatt ståplatsläktare. Båda riskerna måste minimeras, men just nu ökar riskerna. Enligt Polislagen §6 ska polismyndigheterna samarbeta med organisationer vilkas verksamhet berörs av polisverksamheten. Men enligt SEF (Svensk Elitfotboll) har klubbarna hållits utanför.

Björn Eriksson (ordförande för Riksidrottsförbundet och fram till nyligen ordförande i lobbygruppen SäkerhetsBranschen) har utifrån sina dubbla uppdrag länge drivit frågan att ordningsvakter ska ta över polisiära uppgifter på arenorna med målet att de ska vara polisfria. Så länge jag var kvar som handläggare på Riksidrottsförbundet kan jag gärna erkänna att jag försökte bromsa och motverka det, och istället förordade att gränssnittet mellan Polislagen (polisens ansvar) och Ordninglagen (klubbarnas ansvar) först skulle förtydligas. Men det var kanske inte av intresse för SäkerhetsBranschen som ville in på nya marknader. Enligt Polislagen paragraf 1 ska polisverksamhet bedrivas av polismyndigheter. Vad betyder det på en arena?

Jag vill ge er, Amanda Lind och Mikael Damberg ett tips. *Samla skyndsamt en grupp representanter från de berörda parterna, helst redan före midsommar, oavsett om det nu lugnar ner sig eller eskalerar, med utgångspunkten att diskutera hur en oberoende nationell samordning kan utformas, och hur ansvarsfördelningen utifrån Polislagen och Ordninglagen kan utredas och klargöras tydligare.*

Här nedan följer mina förslag:

– **Regeringen tillsätter en oberoende nationell samordning** med tydliga direktiv både för det samordnade förebyggande arbetet och uppföljning av incidenter (kan exempelvis delas upp på MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) och Statens haverikommission. Det skulle minimera risken för att särintressen går för säkerhetsintressen.

-Gränssnittet mellan Polislagen (polisens ansvar) och Ordningslagen (klubbarnas ansvar) bör tydligt klargöras en gång för alla. Det skulle minimera hattigheten och godtycket som i sig ökar riskerna för en katastrof. Särskilt när det också sker utan dialog och tillräckligt förtroendefullt samarbete.

-En av de allra viktigaste frågorna för en oberoende nationell samordning är att inom bestämda ramar **lyssna på alla berörda parter och kontinuerligt värna relationerna** mellan representanter från klubbar, supportergrupper, idrottsförbund, polismyndigheter och arenaägare samt forskning och kunskapsinhämtning.

Text och foto: Rolf Jönsson

F d projektledare Supporterkultur och f d idrottspolitisk handläggare Riksidrottsförbundet